

Provinciale Good Practices

Anno 2025

Interprovinciaal Overleg

INLEIDING, CONTEXT EN CONTACT	3
1. VOORBEELD A: DE AANJAGERS VAN PROVINCIE ZUID-HOLLAND	4
2. VOORBEELD B: OVERKOEPELENDE ETHISCHE COMMISSIES ALS ADVISEUR	4
3. VOORBEELD C: EEN VOLWASSENHEIDSMETING BIJ PROVINCIE OVERIJSEL	5
4. VOORBEELD D: BORGING OP INTERPROVINCIAAL NIVEAU	5
COLOFON	7

Inleiding, context en contact

Er zijn talrijk voorbeelden voor het borgen van digitale ethiek bij provincies. Onderstaande voorbeelden worden in dit stuk uitgelicht, omdat ze goed aansluiten op het adviesstuk van de Interprovinciale Ethische Commissie (hierna: de IEC), genaamd: "Mee in de digitale transitie: Van pionieren naar het borgen en institutionaliseren van digitale ethiek." De 'good practices' dienen ter inspiratie en kennisgeving voor de uitwerking van dat stuk. **Dit is geen adviesstuk.**

Dit document is opgesteld door de IEC op basis van interviews met betrokkenen en deskresearch. Vragen en/of opmerkingen kunnen per mail worden gedeeld via: ethischecommissie@ipo.nl

1. Voorbeeld A: De aanjagers van Provincie Zuid-Holland

Provincie Zuid-Holland heeft (vergeleken met de andere provincies) de meeste verantwoordelijkheid op dit onderwerp toegewezen aan haar medewerkers door naast een team ethiek-adviseurs en -strategen ook een Ethische Denktank op te richten¹.

Digitaal Bestuur PZH is medeverantwoordelijk voor het uitvoeren van de visie 'Waardevol Digitaliseren' (2019) en het coalitieakkoord 2023-2027 'Krachtig Zuid-Holland'. Dit doen ze o.a. door:

- Ambtenaren en bestuurders te ondersteunen bij het komen tot verantwoorde afwegingen en handelingsopties bij ethische vraagstukken (bijvoorbeeld door middel van ethische instrumenten);
- Het begeleiden van de ethische denktank; en
- Het ondersteunen van de IEC en de Werkgroep Ethiek en de Digitale Transformatie (hierna: de Werkgroep) van het Interprovinciaal Overleg (hierna: IPO).

Digitaal Bestuur heeft in 2023 de Ethische Denktank opgericht om:

- Het bewustzijn rondom digitale ethiek binnen de organisatie te vergroten;
- Kennismaking met Digitaal Bestuur te faciliteren; en
- Een gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel voor de verantwoorde inzet van data en technologie te creëren binnen de organisatie

Om deze doelen te behalen komen gemiddeld 40-50 medewerkers van PZH ("ethiek-ambassadeurs") elke 2-3 maanden bij elkaar om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van digitale ethiek te bespreken en zich te verdiepen in een bepaald (vaak aangedragen) relevant onderwerp. Digitaal Bestuur neemt terugkoppelingen uit de bijeenkomsten mee bij het uitvoeren van haar taken en verantwoordelijkheden.

2. Voorbeeld B: Overkoepelende ethische commissies als adviseur

De data-ethyk Kommissje Fryslân (DKF) is in 2023 opgericht door DataFryslân (een coöperatie van Friese overheden (waaronder de provincie), kennisinstellingen en private partijen) om:

- Besturen te helpen met het bepalen van wat zij data-ethisch toelaatbaar vinden;
- Op verzoek (niet bindende) reflecties te delen op ingediende casuïstiek/ethische vraagstukken van leden van DataFryslân; en
- Moresprudentie vast te leggen om een 'ethische leidraad' van de leden te vormen.²

De Interprovinciale Ethische Commissie (de IEC) van IPO is een vergelijkbaar adviesorgaan. De IEC is onafhankelijk van de provincies, opgericht in 2023 met een soortgelijk doel als de DKF. De IEC behandelt alleen geen casuïstiek, maar heeft als taak bestuurders te adviseren over ethische vraagstukken die voortkomen uit het gebruik van digitale technologie, algoritmes en data in provinciale kwesties. Ook de IEC richt zich op samenwerking: de IEC versterkt de relatie met de kennisinstellingen in Nederland die onderzoek doen naar ethiek, technologie en het ruimtelijke domein. Hiermee worden de laatste wetenschappelijke inzichten samengebracht met urgente maatschappelijke vraagstukken.

De commissies hebben primair een adviesfunctie, maar kunnen ook worden ingezet om bepaalde thema's/onderwerpen aan te jagen.

¹ De Denktank heeft geen officiële plek in de organisatie.

² <https://www.datafriesland.nl/2023/08/03/datafryslan-zoekt-leden-voor-de-data-ethykkommissie-fryslan-dkf/>

3. Voorbeeld C: Een volwassenheidsmeting bij Provincie Overijssel

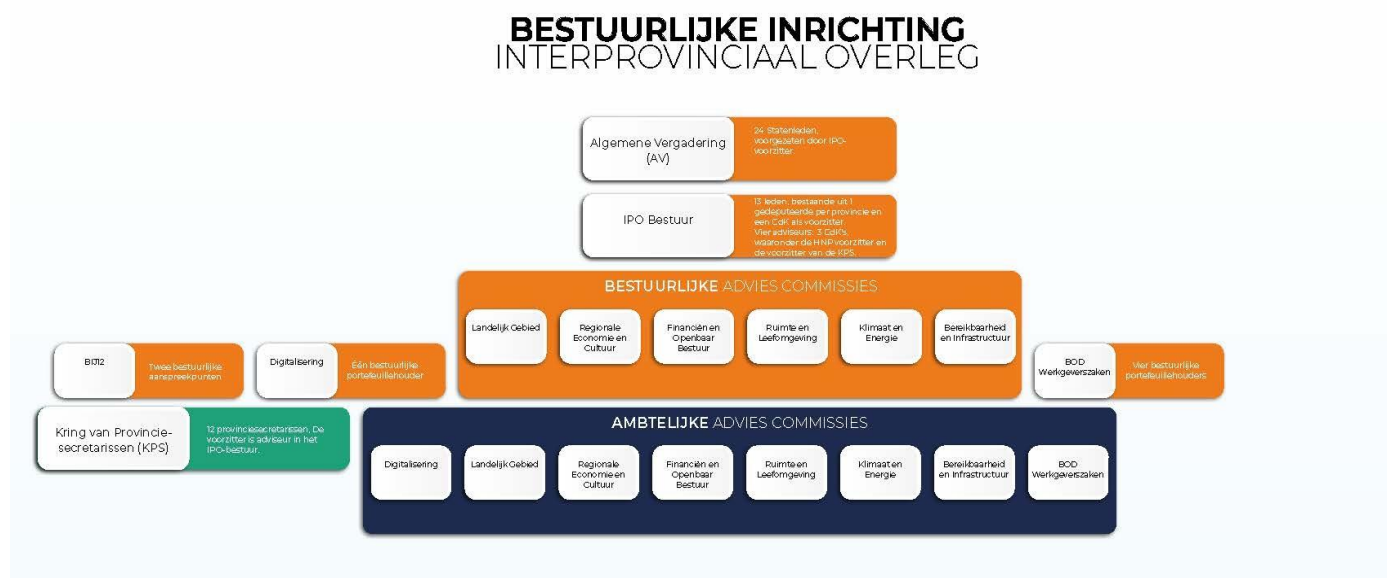
Provincie Overijssel heeft onlangs een 'Implementatiestrategie Digitale Ethiek' op politiek, bestuurlijk en ambtelijk niveau vastgesteld. De strategie is deels gebaseerd op het volwassenheidsmodel van ODI. Met de uitvoering van deze strategie kiest de provincie voor een stapsgewijze groei naar een hoger volwassenheidsniveau. Vanuit die ambitie zijn concrete actielijnen geschetst langs de aspecten kennis & vaardigheden, verantwoordelijkheden, Inrichting processen, Inkoop & Ethiek en beleid. Voorbeelden van gewenste resultaten zijn:

- ➔ "Een Digitale Ethiek training is onderdeel van het opleidingsportaal voor medewerkers.
- ➔ Werkvormen zoals begeleidings-ethiek zijn geïmplementeerd
- ➔ Richtlijnen voor data, AI en algoritmen zijn geborgd in het (inkoop)proces."

Er is een werkgroep Digitale Ethiek opgericht die enthousiast werkt aan het halen van de resultaten.

4. Voorbeeld D: Borging op interprovinciaal niveau

"Het Interprovinciaal Overleg (IPO) is een vereniging van, voor en door de provincies. De provincies zijn de leden van de vereniging en zijn vertegenwoordigd in het Bestuur en de Algemene Vergadering."³ Hieronder is een overzicht van de bestuurlijke inrichting van IPO.⁴

Digitalisering is een van de thema's waar IPO zich op richt.⁵ De Werkgroep en IEC zijn beide resultaten van uitwerkingen op dit thema. De IEC heeft korte lijntjes met de Werkgroep. De IEC haalt o.a. bij de Werkgroep op welke onderwerpen leven bij provincies en prioriteit hebben voor een advies.

De Werkgroep is in 2020 opgericht met als doel het delen en ontwikkelen van kennis en ervaring op het gebied van verantwoord gebruik van technologie en data op provinciaal niveau. Elke provincie is

³ <https://www.ipo.nl/over-het-ipo/>

⁴ <https://www.ipo.nl/media/2v5edxv0/bestuurlijke-organisatiestructuur-ipo-2023-1.pdf>

⁵ <https://www.ipo.nl/thema-s/>

vertegenwoordigd in de Werkgroep. De Werkgroep is een mooi voorbeeld van externe borging van digitale ethiek op ambtelijk niveau door middel van kennisdeling. Leden delen relevante ontwikkelingen, structuren, processen, evenementen, lessen en bevindingen op het gebied van digitale ethiek met elkaar (de Interprovinciale Gids Digitale Ethiek (hierna: de Gids)⁶ is een concreet voorbeeld hiervan) en vertalen dit naar de context van hun eigen provincie.

Uit het overzicht van IPO is ook af te leiden dat er op ambtelijk en bestuurlijk niveau adviescommissies zijn: de ambtelijke adviescommissies (AACs) en bestuurlijke adviescommissies (BACs). Digitalisering is geen vaste BAC, maar heeft wel een bestuurlijk aanspreekpunt in het IPO-bestuur. Daarnaast is er een vast ambtelijk gremium, namelijk AAC Digitalisering.⁷ BAC's behartigen de taken van het IPO en zijn namens hun provincie ambassadeur voor hun Provinciale Staten en de Algemene Vergadering.⁸ De AACs ondersteunen de BAC's.⁹ De AACs en BACs zijn een mooi voorbeeld van externe borging van digitale ethiek op bestuurlijk niveau.

Het proces rondom publicatie van de Gids laat zien hoe de samenwerking tussen de verschillende niveaus kan plaatsvinden: De Werkgroep ontwikkelde de Gids, vervolgens ging de Gids langs de programmalijn Data en Innovatie, toen werd het akkoord bevonden in de AAC Digitalisering. Vervolgens werd in het Portefeuilleoverleg Digitalisering ook akkoord gegeven op de publicatie van de Gids en voorgesteld om de Gids door te sturen naar de Gedeputeerde Staten om daar het gesprek over digitale ethiek op gang te helpen.

⁶ <https://www.ipo.nl/thema-s/digitalisering/innovatie/gids-ethiek-en-digitale-transformatie/>

⁷ Naar meer Slagvaardigheid" IPO-Bestuur 11 mei 2023.

⁸ Naar meer Slagvaardigheid" IPO-Bestuur 11 mei 2023

⁹ <https://www.ipo.nl/over-het-ipo/bestuur-en-adviescommissies/>

Colofon

Interprovinciaal Overleg

Jan Jansen

Programmamanager

Anna de Vries

Projectmedewerker

Kim van Dijk

Adviseur

Emma van den Berg

Adviseur

Andere organisatie

Jan Jansen

Programmamanager

Anna de Vries

Projectmedewerker

Kim van Dijk

Adviseur

Emma van den Berg

Adviseur